

‘Ze troffen het Duitse kanon precies in de loop’

Foto: Hans Verhorst/BDU

Boerderij Gelkenhorst van de familie Van Beek aan de Valkseweg is één van de 'Points of Interest' van de Tankrouterit op zaterdag 7 juli.

„Kijk daar, aan het eind van die rij bomen, stond het kanon van de Duitsers.” Terwijl Gert Jan van Elten zijn auto bestuurt, wijst hij richting een stel eiken langs een oprijlaan. „De Canadese tanks kwamen uit de richting De Valk, vanachter die boerderij. De eerste tank werd meteen kapotgeschoten door het kanon.”

Door Tijs van den Brink

Ooggetuigen bevrijding Barneveld, Kootwijkerbroek en Voorthuizen vertellen verhaal tijdens Tankrouterit

Henk van Drie met de huls van een granaat uit de Tweede Wereldoorlog..

De 83-jarige Voorthuizenaar is nauw betrokken bij de organisatie van de Tankrouterit, die zaterdag 7 juli wordt gehouden. De organisatie is in handen van de Stichting Voorthuizen Liberation 1945 en de Vereniging Oud Barneveld. Gedurende die zaterdag is er van alles gepland voor de honderden deelnemers die Van Elten verwacht. Een expositie in De Essenchurch in Kootwijkerbroek, videopresentaties met beeldmateriaal en ooggetuigenverslagen van de bevrijdingsdagen van Barneveld, Kootwijkerbroek, Voorthuizen en Prinsenkamp.

Maar de belangstellenden kunnen ook naar zogenoemde 'Points of Interest' rijden langs de route die de 5e Canadese tankdivisie op 16 en 17 april 1945 volgden. Bij een aantal van die boerderijen staan ooggetuigen van de gevechten van 67 jaar geleden om de bezoekers persoonlijk te woord te staan en hun ervaringen te vertellen.

Van Elten zelf is ook zo'n ooggetuige, dat is overduidelijk als hij op tal van plekken langs de route even stopt en weer een anecdoten weet op te halen of één van de trieste verhalen over de zware strijd die de Canadezen hebben geleverd. Aan diverse gebouwen zijn zelfs de sporen van de kogels nog te zien en de vele rode dakpannen daken in Prinsenkamp verraden waar boerderijen in vlammen op zijn gegaan tijdens die dagen in april.

De chauffeur draait het erf op van boerderij Gelkenhorst aan de Valkseweg. „Achter deze boerderij verzamelde zich een groepje van vijf tanks”, weet Van Elten die meteen het woord overdraagt aan Henk van Beek. Henk was nog niet geboren op die bewuste dagen in 1945, maar hij kent de verhalen van zijn vader. Op zijn klompen loopt hij naar de achterkant van de boerderij. De schaduw die een tank heeft veroorzaakt aan een deel van de muur, is nog steeds goed te zien. „Een Canadees klom op het dak van het huis. Hij ging tussen de nok en de schoorsteen zitten, zo kon hij niet gezien worden door de Duitsers bij het kanon. Dat was wel heel erg slim”, zegt Van Beek.

Na een tijdje kregen de tankbemanningen het commando om allemaal tegelijk op verschillende plekken tevoorschijn te komen en op het kanon van de Duitsers te schieten. „Ze troffen het Duitse kanon precies in de loop, het kanon ontplofte, acht Duitsers vonden de dood. De Canadezen waren helemaal opgetogen over het schot; zoiets hadden ze nog nooit meegemaakt.”

Iets verderop richting Barneveld stond nog een ander kanon. Toen de Duitse soldaten zagen wat er gebeurd was met het eerste, kozen ze het hazepad en haastten ze zich naar Barneveld. Vanuit Barneveld namen de bezetters ook de benen vanwege de naderende Canadezen. „Dokter Van der Horst kwam diezelfde avond, met gevaar voor eigen leven, hier vertellen dat Barneveld vrij was van Duitsers.” In de vroege morgen van 17 april werd Barneveld bevrijd.

Vanwege de Duitse tegenstand reed de hoofdcolonne via de Donkervoortweg richting Kootwijkerbroek. De legermacht splitste zich even later; een deel reed richting Garderbroek, een ander deel richting Zeumeren. „Ik heb ze gezien”, zegt Van Elten. „Ik schat dat het zeker honderd tanks waren, er kwam geen einde aan die rij.”

Het gezin Van Elten woonde in die tijd aan de Wencopperweg 15 (tegenwoordig nummer 57). „De commandant van de colonne heeft daartoe besloten omdat hij zo snel mogelijk richting het IJsselmeer bij Nijkerk moest oprukken. Men was namelijk bang dat de Duitsers zich achter de waterlinie terug zouden trekken. Hij had dus weinig tijd om te vechten.”

Henk van Beek wijst naar de schade die een tank in 1945 veroorzaakte aan de schuur van boerderij Gelkenhorst aan de Valkseweg. Rechts Gert Jan van Elten.

Toen die tanks de Wencopperweg opreden, was de 16-jarige Gert Jan van Elten ter plaatse. „Na een tijdje gekeken te hebben, wilde ik toch naar huis. Ik liep door het weiland in die richting. Maar daarginds - Van Elten wijst naar rechts - reden de tanks richting Garderbroek. Die zagen me weglopen en dachten misschien dat ik een Duitser was. Er werd met een mitrailleur op me geschoten, maar ik dacht eerst dat de kogels op Duitsers gericht waren die ik niet kon zien. Toen de kogels echt over mijn hoofd floten, kreeg ik door dat ze op mij schoten. Ik ben in een gat gedoken. Er liep alleen nog jongvee in het land; die dieren kwamen allemaal in een kring om me heen staan.”

Van Elten kneept hem toen wel

even. Hij besloot via een aantal sloten naar huis te kruipen. Hij kan zijn route nog precies aanwijzen. Terwijl hij stapvoets verder rijdt, naderen we de boerderij waar hij toen woonde. Een meter of honderd daarvoor durfde hij weer uit de sloot te komen. „Tot mijn grote verbazing stond er recht voor de sloot al een tank. De bemanning had me al van verre aan zien komen kruipen. Ze wachtten maar af en schoten niet.”

Van Elten was thuis, maar de Canadezen rukten verder op, nog onwetend van de zware strijd die hen in Prinsenkamp te wachten zou staan.

Van Elten stopt de auto weer en wijst op een witte boerderij die nu tegen de vuilstort aan staat. „Hier

was een geheime zender geïnstalleerd die dienst deed voor het verzet. We kunnen op 7 juli deze geheime ruimte bezichtigen.”

De auto start alweer, om even later via bedrijventerein Harselaar te stoppen bij het huis van Henk van Drie, vlak bij de A1 en de Baron van Nagellstraat. De A1 lag er nog niet toen de 16-jarige Van Drie op 16 april merkte dat de Duitsers wel heel druk in de weer waren. „Het was een prachtig mooie dag”, weet hij nog. „In de loop van de dag hoorden we zwaar gebrom uit de verte. Daar is wat aan de hand, wisten we. De Duitsers hadden een kanon in stelling gebracht strak tegen het huis aan de overkant, links van het huidige viaduct. De bommen die bij dat huis hoorden, staan er

nog. Vanuit de kant van Zeumenren zagen we de eerste tank de hoek om komen, die kreeg meteen een granaat gepresenteerd”, vertelt Van Drie, alsof hij het zo weer voor zich ziet gebeuren. „De granaat ketste af op de tank en raakte de nok van het dak van Koudijs, daar vloog een stuk van het dak af. De tank draaide bij en schoot ook raak, het was als een bliksemflits. De Duitsers vluchtten weg. De hoek van het huis was er ook uit en twee koeien vonden de dood.”

Van Drie weet nog goed hoe een groepje Canadezen gebukt langs de houtwal -die nu tussen zijn huis en de A1 ligt- richting die woning oprukten en hoe hij hen aanwijzingen gaf waar de Duitsers precies zaten. „Opeens sloe-

gen er granaten in. We hadden geen idee waar die vandaan kwamen, maar ik ben toen snel met de anderen naar onze schuilkelder gevlucht.”

Later bleek dat de Duitse troepen vanuit Boeschoten hadden geschoten op deze verkenners, van wie er helaas één dodelijk werd getroffen.

Van Elten, Van Drie en meerdere ooggetuigen kunnen eindeloos vertellen over de gebeurtenissen op deze bevrijdingsdagen. De deelnemers aan de Tankrouterit krijgen volop de gelegenheid om ooggetuigen te ontmoeten en de verhalen uit eerste hand te horen. Van Elten vindt het belangrijk dat ook de huidige generaties de gevallen voor onze vrijheid niet vergeten.

Programma in Kootwijkerbroek en Voorthuizen

Vrijdag 6 juli

19.00 - 22.00 uur, *Dorpshuis De Essenburcht in Kootwijkerbroek*

- Expositie van oorlogsattributen van drie verzamelaars en burgers door Oud Barneveld

Zaterdag 7 juli

9.00 - 22.00 uur, *Dorpshuis De Essenburcht in Kootwijkerbroek*

- Expositie van oorlogsattributen van drie exposanten en burgers door leden van Oud Barneveld

10.00 tot 12.00 uur

- Opening door burgemeester Asje van Dijk van de gemeente Barneveld.
- Ooggetuigenverslagen op video van de bevrijding van enkele buurtschappen rond Kootwijkerbroek. Daarna van het gebied tussen Kootwijkerbroek en Voorthuizen.

12.00 tot 14.00 uur

- Gelegenheid om te lunchen in De Essenburcht of in Restaurant Buitenlust of elders waar men maar wil. Deze tijd kan ook gebruikt worden om (een deel van) de tankroute te volgen om interessante plaatsen te bezoeken en ooggetuigen te spreken.

14.00 tot 16.00 uur, *zaal Buitenlust in Voorthuizen.*

- Ooggetuigenverslagen op video in zaal Buitenlust van de gevechten om Blankens goed en het Duitse hoofdkwartier in de Kerkstraat. Daarna van de aanval van de Canadezen via het Wilbrinkbos richting Putten met de bevrijding van Prinsenkamp.
- Na 16.00 uur is er weer gelegenheid om punten langs de route te bezoeken en om ook kennis te maken met ooggetuigen in Prinsenkamp waar onder meer zo'n twintig boerderijen met vee op stal zijn verbrand of vernield en vijf bewoners en veel Duitsers zijn omgekomen. Alle 'Points of Interest' zijn herkenbaar aan bij de inritten opgehangen banieren van 'Gelegerd in Gelderland'. Wie alles wil zien, start al 's morgens om 9.00 uur bij boerderij Gelkenhorst aan de Valkseweg 167 in Barneveld.

Kaarten van de Tankroute met toelichting kunnen belangstellenden downloaden van de websites van de organisatoren www.oudbarneveld.nl en www.voorthuizenliberation1945.nl en zijn tevens gratis beschikbaar in dorpshuis De Essenburcht in Kootwijkerbroek. De toegang tot de expositie en alle videovoortstellingen is gratis.